सम्पादकीय

प्राकृतिक वस्तुको उपलब्धी स्थानीयलाई खै ?

बेसी वर्षदा दो बेकदा पहाडी क्षेत्रहरू, असो डाँडाकन्दाट अर्बौंका प्राकृतिक सम्पतिको रूपमा रहेका दुगासलिताका वस्तु बाहिरिएका छन् । मिनेट उत्पादका लागि यो क्षेत्रमा बिस्तार डाँडा छोपाउने पुनुगुण निकालेपछि महाभारत क्षेत्रका अन्य डाँडा लगिन थालिसके । पहिले पिन्नुँ माडी डाँडा त्याहा स्थानीय अहिले आयपर्यन्त पर्न पालेका छन् र भन्न पालेका छन् हामीले के पायौं ? हाम्रो समाजले के पायो ? हाम्रो पालिकाले के पायो ? अहिले वास्तिवाट देवी ती डाँडा कुरुप बनिसकेका छ। एक दर्वभन्दा बढी स्थानमा प्रकृतिको दोहन भइरहेको छ। देनिक प्रदूषण, पूली-पुर्सलगायतको समस्या भोग पनिरहेको छ तर यी बोल्दा भने विकासविरोधी भएर त्राव्या कोही बोल्न सकेका छैनन् । यो क्षेत्रमा चल्नाको महाभारत क्षेत्रमा १ डाडामा अहिले पुनुगुण उत्पादन भइरहेको छ। पूर्वको मिल्दी गाउँपालिका-७, स्याम्भोको भुटुके, मावागाडी गाउँपालिका-७, रामाबास, मारुङाडीको वडा ५, को घामिगाडा देनिक सयौं टिप्पर पुनुगुण तराई भर्दा। ज्यादैको भुटुके डाँडा सम्मिन लाग्निसकेको छ। रहनाको अवस्था पनि उती छ। जिल्लाद गाउँपालिकाको बोलडाँडा, नस्याम, डाँडाँडा, मरेक, सुदेतार, कयलमा तीव्र उत्खनन भइरहेको छ। सर्वेश र सिद्धेस्वरमा पनि पुनुगुण उत्खनन जारी छ।

२०६४ देखि कञ्चन कोशिल र २०६६ मा प्रिद्धार्थ मिनरलबाट डिसी २०-२० टिपर पुनुगुण लैजान्थे । त्यो क्रम पिन्नुँ माडीले दिनुँ हजार टिपर पुनुगुण तराई निकासी भइरहेको छ तैपनि यस्तरि कसैको ध्यान पिरिएको छैन । महाभारत क्षेत्र कुरुप हुन लागिसक्यो तर अर्भै पनि कसैलाई मतलब नै नभएको जस्तो र प्राकृतिक क्षेत्र र साधनको सदुपयोग गरेको अवस्था देखा अन्यम लाग बालेको बिना स्थानीयले नर्पा पालेका छन् । महाभारत रेन्जमा पर्ने स्थानिको भुटुकोमा २६, रामाबास २१, मरेक र डाँडाडाँडा अठ्ठ/अठ्ठ घर खानी सञ्चालन भएकै कारण विस्थापित भए। प्रयोजित मूल्यभन्दा केही बढी रकम लिएर उनीहरू अन्यत्र गए। अब घामपुसी जाइदै क्रम बढेको छ ।

महाभारत क्षेत्रको प्राकृतिक क्षेत्रको कुलगुणुँकेर रोजस्ते परिणाम भयाइ हुने पिन्ना बनीया छैन। स्थानीयलाई के-कस्तो अवस्था हो भनेसमेत जानकारी खानी तथा भूगर्भ विभागबाट वरिएको र यातायातपनि क्षेत्रमा पर्नेको आवस्था विभाग बोल्ना खानी विभागमा राजन निरेको जवाफ टेकेदारले दिने भएका कारण सर्वे नाबयाप्त भनेर नबोला हुन। बीडीडी, मेरु, डिडिबेसीत, कोलडाँडाको पुनुगुण खानी सिद्धार्थ रामपानीदी देखिका। कयल, रहनाका र मिदीको भने किसी भागमा पर्दा। जसभानी मेघान चालत हालको तीव्र क्षेत्रलाई पनि असर गरेको छ। स्थानीय बासिन्दाहरू अहार गरेको पुनुगुण गर्नु पर्न कसरत ध्यान दिने ? सबै खानी उत्खनन् क्षेत्रका गाउँका क्षेत्रमा पिन्नुँ आउन थालेको छ। अनयानसी, तारकाँ क्षेत्री प्रभावित भएको छ। पुल्टो उड्ने र बाटो क्षेत्रकतालाई असर गर्नि किया सामान्य भइसके। नुगुगुण उत्खनन् भएका स्थानमा पानीमा बुसन बुझेका छ। सेतोबोध जलिमा मेघान गएको छ। खानी क्षेत्रका बासिन्दाको जीवनस्तर उकासिन सकेको छैन। तापनी तीव्र क्षेत्रका क्षेत्रमा हुंगा, माटो बनेर आए ठकनी पटेको गुमसो स्थानीयको छ। तर, आफूलाई समस्या पोका विषयमा कसैले पनि रूचिका निकेर देखिन। खानी सञ्चालकको गाउँका केही व्यक्तिलाई रोजगारी दिएका छौं। खानी सञ्चालकको निकासा स्थान पुऱ्याने कुरामात्रा कुँजा, लाखाम पाराही, काकुरु क्षपत, लमन्न र मुहारी आदि लगायमा आयुर्वेदको उत्पादन कुँजामात्रैकी। कुरुक्षत्र लक्षमीपार्कको उत्पादन पनि यही क्षेत्रमा पर्दछ। यी खानीहरू स्थानीयको लागि रोजगारी दिन सकेको छैन। खानी सञ्चालकले